ROMÂNIA
Avocatul Poporului
OMBUDSMAN
Str. Eugeniu Carada . nr. 3. Sector 3, București
Telefon/Fax: + 40-21-312 71 01/ + 40-21-312 49 21 Internet: http://www.avpoporului.ro Email: avp@avp.ro

Doamnei dr. Sorina HONȚARU

Director executiv – Direcția de Sănătate Publică Argeș

AVOCATUL POPORULUI
REGISTRATURĂ GENERALĂ
IEȘIRE Nr. 15528 / 30 AUG 2016

RECOMANDAREA
Nr. 35 din 30.08.2016

referitoare la respectarea dispozițiilor privind art. 34 și art. 35 din Constituția României care garantează dreptul dreptul la ocrotirea sănătății și dreptul la un mediu sănătos

Instituția Avocatul Poporului s-a sesizat din oficiu, a monitorizat și a efectuat o anchetă, prin Biroul Teritorial Pitești, la Spitalul de Pediatrie Pitești și la Direcția de Sănătate Publică Argeș cu scopul de a stabili dacă, **în intervalul 10.02.2016-23.02.2016**, autoritățile publice locale cu responsabilități legale în procedurile de intervenție și gestionare a cazurilor de sugari și copii suspecți sau diagnosticați cu boală digestivă acută (BDA) sau sindrom hemolitic uremic (SHU) au respectat prevederile art. 34 și art. 35 din Constituția României și dacă au administrat defectuos situația apărută.

OBIECTIVELE propuse au fost acelea de a clarifica dacă:

► s-a intervenit cu maximă eficiență pentru identificarea cât mai rapidă a cauzelor de îmbolnăvire și reducerea factorilor de risc în concordanță cu actele normative în vigoare;

► autoritățile au comunicat, interacționat și colaborat pentru organizarea, conducerea și coordonarea pregătirii rețelei sanitare locale în această situație deosebită;

► a fost elaborat şi implementat un plan imediat de acţiune pentru sănătate în relaţia cu factorii de mediu, informarea publicului privind starea sănătăţii în relaţie cu factorii de mediu şi implicarea comunităţii locale în activităţi de prevenire a îmbolnăvirii;

► s-a făcut o evaluare corectă a necesarului de resurse umane şi logistică la nivelul asistenţei medicale în funcţie de nevoile comunitare pentru a preveni întârzierile la nivel de decizie.

Ancheta a inclus atât **discuţii cu factorii de răspundere** din cadrul Spitalului de Pediatrie Piteşti şi Direcţia de Sănătate Publică Argeş cât şi **analiza tuturor documentelor** care ne-au fost puse la dispoziţie. Tuturor interlocutorilor li s-a cerut să prezinte orice document pe care îl consideră util în clarificarea obiectivelor şi scopului anchetei, în concordanţă cu dispoziţiile art. 22 alin. 1 din Legea nr. 35/1997 privind organizarea şi funcţionarea instituţiei Avocatul Poporului republicată cu modificările şi completările ulterioare.

Datele obţinute în procedura de documentare au fost apoi, confruntate cu cadrul normativ în vigoare, relativ la procedurile medicale şi regulile de organizare şi funcţionare a unor astfel de unităţi în situaţii speciale.

Referinţe legislative în situaţia supusă monitorizării:

► HG nr. 589/2007 privind stabilirea metodologiei de raportare şi de colectare a datelor pentru supravegherea bolilor transmisibile;

► Ordinul MSP nr. 1466/2008 pentru aprobarea circuitului informaţional al fişei unice de raportare a bolilor transmisibile;

► Ordinul MS nr. 883/2005 privind aprobarea Metodologiei de alertă precoce şi raspuns rapid în domeniul bolilor transmisibile;

► Regulamentul din 27 iulie 2010 de organizare şi funcţionare a direcţiilor de sănătate publică judeţene şi a municipiului Bucureşti aprobat prin Ordinul M.S. nr 1078/2010;

► Ordinul MS 1091/2006 privind aprobarea protocoalelor de transfer interclinic al pacientului critic;

► Norma din 4 februarie 2014 de igienă şi sănătate publică privind mediul de viaţă al populaţiei aprobată prin Ordinul MS nr. 119/2014;

► Legea nr. 150/2004 privind siguranţa alimentelor şi a hranei animalelor, republicată

Concluziile la care Instituţia Avocatul Poporului a ajuns la finalul acestei anchete sunt următoarele:

1. Având în vedere cadrul normativ de reglementare a alertei precoce - Ordinul MS nr. 833/2005 din 16.08.2005 privind aprobarea Metodologiei de alertă precoce şi răspuns rapid în domeniul bolilor transmisibile, etiologia neprecizată a bolilor anunţate, instrumentarea medicală a cazurilor, **imposibilitatea identificării factorului de cauzalitate** şi având în vedere informările succesive transmise Ministerului Sănătăţii privind cazurile de îmbolnăviri înregistrate până la 15.02.2016, apoi până la 23.02.2016 şi ulterior, ***nu a fost solicitată/analizată oportunitatea de instituire a alertei epidemiologice*** aşa încât să fie dispuse măsurile specifice pregătirii pentru răspuns;

2. ***Direcţia de Sănătate Publică Argeş nu a oferit Instituţiei Prefectului judeţul Argeş şi nici Ministerului Sănătăţii Publice informaţiile suficiente pentru a se decide dacă sunt constituite condiţiile legale pentru instituirea unor măsuri de răspuns rapid la alerta precoce***. Prin compartimentul de epidemiologie avea obligaţia *legală să colecteze datele de la asistenţa medicală primară, să le coreleze cu informaţiile privind confirmare/infirmarea cazurilor provenite de la celelalte unităţi sanitare din judeţ, să efectueze ancheta epidemiologică la* ***toate*** *cazurile cunoscute în data de 12.02.2016 şi pentru* ***toate*** *produsele alimentare raportate la consum sau să solicite în acest sens sprijinul Direcţiei Sanitare Veterinare şi pentru Siguranţa Alimentelor Argeş, astfel încât, în funcţie de rezultate obţinute, să evalueze dacă s-a produs* ***atingerea pragului de alertă***. Aceste măsuri, exclusiv de natură sanitară, ar fi fost utile ***pentru a preveni răspândirea bolii sau contaminării***. Instituirea pragului de alertă ar fi impus transmiterea imediată către Institutul de Sănătate Publică a documentului *„Raport preliminar de alertă epidemiologică"*, care conţine următoarele informaţii: localizarea evenimentului; motivul alertei; nr. de persoane afectate; descriere clinică (frecvenţă şi ponderi); status curent al cazurilor (ponderi); situaţia managementului cazurilor – câţi trimişi spre elucidarea diagnosticului, câţi investigaţi şi trataţi la domiciliu, etc.; Faptul că **Direcţia Generală de Asistenţă Medicală şi Sănătate Publică din cadrul Ministerului Sănătăţii a instituit**, conform

adresei nr. 9688/**12.02.2016**, **Protocolul de diagnostic de laborator şi terapuetic la copii cu boală direică acută severă, recomandat de Institutul de Boli Infecţioase „Matei Balş" Bucureşti**, a cerut respectarea prevederilor legate de raportare a evenimentelor de sănătate publică, imediat, către Centrul naţional de supraveghere şi control al bolilor transmisibile, respectiv către Direcţia Generală de Asistenţă Medicală şi Sănătate Publică, a elaborat recomandările privind testarea rapidă pentru diagnosticul de laborator în infecţiile produse de E.coli producător de toxina Shiga (STEC) precum şi măsurile recomandate pentru îngrijirea copiilor cu diaree acută severă înseamnă că situaţia din judeţul Argeş a **reprezentat un motiv de îngrijorare**, dar nu suficientă pentru instituirea unor măsuri de răspuns la alertă precoce;

* Pregătirea pentru răspuns în situaţie de alertă epidemiologică include mai multe puncte orientative, fără a fi, însă, exhaustive: informarea rapidă a persoanelor responsabile profesional din DSP Argeş; organizarea echipelor de evaluare la faţa locului, care: apreciază magnitudinea evenimentului; identifică nevoile de materiale/medicamente/laborator/**comunicare**/deplasare; identifică obstacole, dificultăţi în aplicarea măsurilor; stabileşte lista de intervenţii etc; organizarea detectării, notificării şi raportării în zona(ele) afectată(e); prelevări pentru analize (om, apă aliment, vectori) şi transport; etc; alte măsuri nespecifice;

* Conform Institutului Naţional de Sănătate Publică din România: "***In situatiile de focare de BDA în care etiologia rămâne neprecizată, dacă datele clinice şi epidemiologice aduc argumente, se vor face investigaţii pentru etiologii virale, inclusiv Rotavirus şi Norovirus. Se vor trimite probe biologice la INCDMI Cantacuzino pentru diagnostic şi genotipare***".
(*http://www.cnscbt.ro/index.php/metodologii/bda/15-metodologie-de-supraveghere-bda/file*).

3. Din documentele care ne-au fost prezentate a rezultat că până la data de 23.02.2016 ***nu a existat nicio solicitare din partea DSP Argeş privind o statistică a cazurilor de boli digestive anterioare datei de 30 ianuarie a.c.*** (pentru comparare în vederea instituirii pragului de alertă precoce);

4. Unităţile spitaliceşti la care s-au înregistrat cazurile respective nu aveau obligaţii privind confirmarea diagnosticelor pe cale de laborator. ***Direcţia de Sănătate Publică Argeş avea obligaţia***

legală să solicite **începând cu data de 10.02.2016** sprijinul instituţiilor nominalizate în reglementările de mai sus, inclusiv a Ministerului Sănătăţii pentru confirmarea/infirmarea diagnosticelor în laboratoarele Institutului „Cantacuzino", aflat în subordinea Ministerului;

5. Deşi, ***pentru depistarea activă a cazurilor simptomatice, prefectul judeţului a dispus Direcţiei de Sănătate Publică Argeş***, încă din 10.02.2016, ***monitorizarea*** atentă a copiilor cu vârste până la 2 ani prin centrele medicale individuale şi ***realizarea unui plan de acţiune*** împreună cu medicii de familie, ***nu a fost identificată o asemenea măsură menită să alerteze şi să implice efectiv asistenţa medicală primară*** pentru raportarea cazurilor la autorităţile de sănătate publică;

6. Deşi rezultatele anchetelor epidemiologice au indicat conforme alimentele verificate până la data de 23.02.2016, **Direcţia de Sănătate Publică Argeş nu a extins verificările pentru toate alimentele declarate la consum** (fructe, legume, carne, peşte, iaurt şi brânză dulce) şi nu a solicitat sprijin pentru analiza de oportunitate de instituite a unei măsuri provizorii care să asigure un grad ridicat de protecţie a sănătăţii şi de reducere sau eliminare a riscului, în concordanţă cu reglementările art. 7, art. 8, art. 11 şi art. 15 lit. h din Legea nr. 150/2004 privind siguranţa alimentelor şi a hranei pentru animale, republicată. Mai mult chiar, **nu au fost extinse verificările epidemiologice în toate cele 15 cazuri şi pentru toate alimentele declarate la consum pentru sugari şi copii mici şi nu a fost solicitat sprijinul Direcţiei Sanitar Veterinare şi pentru Siguranţa Alimentelor Argeş;**

- *„conformitatea unui aliment cu prevederile specifice aplicabile acelui aliment nu va împiedica Autoritatea Sanitar Veterinară, împreună cu celelalte autorităţi competente în domeniul siguranţei alimentelor, atunci când este cazul, să ia măsuri corespunzătoare pentru a impune restricţii privind punerea pe piaţă a acestuia sau să solicite retragerea acestuia de pe piaţă, în cazul în care există motive de a suspecta că, în pofida unei asemenea conformităţi, alimentul este sigur"* (art. 15 lit. h) din Legea nr. 150/2004 privind siguranţa alimentelor şi a hranei pentru animale, republicată. În acest interval a *fost incriminat,*

de autoritățile centrale, produsul alimentar brânză de la producătorul local „Brădet" care, conform verificărilor din cazurile investigate, nu s-a regăsit printre alimentele declarate la consum în cazul sugarilor și copiilor mici din județul Argeș diagnosticați sau suspecți cu BDA sau SHU;

7. ***Spitalul de Pediatrie Pitești avea nevoie de măsuri suplimentare pentru prevenție epidemiologică*** pentru că în această unitate nu există o secție de boli infecțioase și nici un medic epidemiolog iar la data anchetei, se aflau internați atât copii diagnosticați cu BDA cât și cu Rotavirus. În situația bolilor infecțioase sugarii și copiii mici ar fi trebuit tratați în Secția de pediatrie boli infecțioase din cadrul Spitalului de Urgență Pitești ***Din rațiuni funcționale și pentru că această secție nu are un medic de specialitate pediatrică s-a decis revenirea cu pacienții ăn stare critică la Spitalul de Pediatrie Pitești situație prin care*** nu au putut fi respectate prevederile art. 1 pct. 2 din Ordinul nr. 1091 din 2 septembrie 2006 privind aprobarea protocoalelor de transfer interclinic al pacientului critic care definesc transferul intraspitalicesc: *"transferul unui pacient între două unități sanitare, din care unitatea sanitară care primește pacientul este de un nivel de competență și/sau dotare mai mare decât unitatea sanitară care trimite pacientul".*

8. Având în vedere obiectivele anchetei **s-a constatat că Direcția de Sănătate Publică nu a intervenit cu maximă eficiență pentru identificarea cât mai rapidă a cauzelor de îmbolnăvire iar Spitalul de Pediatrie Pitești nu a întreprins toate măsurile asiguratorii pentru prevenirea factorilor cu risc de îmbolnăvire. Autoritățile locale nu au colaborat suficient pentru depistarea cauzelor în conformitate cu Protocolul nr. 3398/24.04.2012 încheiat între Ministerul Sănătății și Autoritatea Națională Sanitar-Veterinară și pentru Siguranța Alimentelor**;

9. **Comunicarea incoerentă sau confuză a directorului executiv al Direcției de Sănătate Publică Argeș atât cu mass-media locale și centrale cât și cu autoritățile locale** în perioada care a făcut obiectul anchetei instituției Avocatul Poporului, lipsa unui comunicator specializat (purtător de cuvânt) a afectat negativ atât calitatea informației publice cât și capacitatea de reacție în plan

local. Lipsa unui schimb rapid și eficient de informații verificate între autorități, a unei strategii profesioniste și optime de comunicare în spațiul public, a unui plan de identificare și evaluare independentă a riscurilor la adresa sănătății publice pentru o situație de sezon atipică și adaptarea la necesitățile și circumstanțele locale au afectat claritatea și calitatea deciziilor în intervalul de timp vizat de ancheta Avocatului Poporului.

Având în vedere concluziile prezentate apreciem **că autoritățile publice locale** cu responsabilități legale în procedurile de intervenție și gestionare a cazurilor de sugari și copii mici din județul Argeș suspecți sau diagnosticați cu boală digestivă acută (BDA) sau sindrom hemolitic uremic (SHU) **nu au respectat prevederile art. 34 și art. 35 din Constituția României și au administrat defectuos situația apărută în intervalul 10.02.2016-23.02.2016.**

În consecință, în temeiul dispozițiilor art. 59 din Constituția României și ale art. 13 lit.c), art. 21 și art. 23 din Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului și anume: apărarea drepturilor și libertăților persoanelor fizice în raporturile acestora cu autoritățile publice și pentru ca pe viitor să fie preîntîmpinate la un nivel sporit de siguranță apariția unor situații similare, cu precădere în perioade nespecifice apariției unor asemenea cazuri, **Avocatul Poporului emite următoarea**

RECOMANDARE

Direcția de Sănătate Publică a județului Argeș:

1. va evalua, împreună cu Consiliul Județean Argeș și cu sprijinul Ministerului Sănătății, necesarul de resurse logistice și de personal medical pentru reorganizarea structurală și funcțională a Secției de pediatrie boli infecțioase din cadrul Spitalului de Urgență Pitești;
2. **cu sprijinul Instituției Prefectului Argeș și a tuturor instituțiilor de resort** va elabora un plan local pentru managementul situației de risc, va organiza, cu sprijinul Consiliului Județean Argeș, structurile sanitare locale pentru răspuns rapid la alertă precoce, își va actualiza evidențele statistice pe probleme de sănătate privind BDA și va adopta un plan de măsuri pentru asigurarea unui nivel înalt de protecție a sănătății, de reducere și eliminare a riscului în cazurile BDA și a bolilor infecțioase de etiologie necunoscută sau evenimente neașteptate;

3. **prin directorul executiv** va delega atribuţiile directorului executiv adjunct de sănătate publică pentru perioada când funcţia este vacantată prin suspendare în condiţiile legii pentru a asigura continuitatea activităţilor departamentelor de supraveghere în sănătate publică şi ale serviciului de control în sănătate publică;

4. va dispune verificări imediate privind modul în care medicii de familie detectează cazurile de boli transmisibile, raportează datele necesare supravegherii bolilor transmisibile, modul în care sunt respectate metodologiile şi protocoalele privind diagnosticul clinic şi etiologic pentru bolile digestive acute;

5. **cu sprijinul Instituţiei Prefectului Argeş şi a Direcţiei Sanitar Veterinare Argeş** va proceda la verificarea oportunităţii punerii în practică, pe raza judeţului, a reglementărilor art. 15, art. 20 şi art. 27 din Norma din 4 februarie 2014 de igienă şi sănătate publică privind mediul de viaţă al populaţiei aprobată prin Ordinul nr.119/2014 şi va elabora un plan de măsuri pentru prevenirea îmbolnăvirilor;

6. va actualiza, în condiţiile legii, toate sursele de apă destinate consumului uman în concordanţă cu prevederile art. 50 alin. (1^1) din Norma din 15 iunie 2004 de supraveghere, inspecţie sanitară şi monitorizare a calităţii apei potabile aprobate prin Hotărârea nr. 974/2004 şi va elabora, împreună cu primăriile, un plan de activităţi pentru responsabilizarea cetăţenilor în ceea ce priveşte asigurarea măsurilor igienico-sanitare a surselor proprii de apă;

7. va informa Avocatul Poporului, prin Biroul Teritorial Piteşti, relativ la însuşirea recomandării şi măsurile dispuse în acest sens.

VICTOR CIORBEA

AVOCATUL POPORULUI

Bucureşti 30 august 2016